

Статті

Марта РОМАНИШИН

ЖИТТЯ У ПЕЙЗАЖІ

Marta ROMANYSHYN. On Living in a Landscape.

Пейзаж відкриває таємниці життя на землі, показує його красу, загадковість, несподіваність, радість. Тут відкривається надзвичайна цікавість до неповторності кожної миті. Саме велика любов до природи й окреслила напрямки творчості художника Юрія Олександровича Скорупського. Його краєвиди – втілення найкращих зразків імпресіонізму. Вони схожі на миттєвості життя – неповторні, і через це – таємничі. Це немов спалахи, які показують справжню природу у відомому тільки їхньому творцеві ефекті кольору та світла. Швидкоплинність краєвидів Юрія Скорупського викликає почуття хвилювання та щастя. Відчувається навіть повітря – як дотик життя, як подих людини, як присутність його у цій безвимірній вічності.

Народився Юрій Скорупський 1965 р. у м. Рава-Руська, що на кордоні з Польщею. Спершу навчався різьби по дереву в Янівському художньому училищі, яке успішно закінчив 1984 р. Вже за роботу по дереву митець отримав звання "Майстер – золоті руки". Пізніше, 1991 р. завершує своє навчання у Львівському державному інституті декоративного та прикладного мистецтва. Цього ж року художник переїжджає до США. Як говорить сам, "я поїхав до Америки ще в 1989 році для того, щоб нав'язати контакти з Медісон-Вісконсин Університетом – третім, здається, за вагою американським університетом, в якому функціонувала мистецька кафедра. Передусім, з її керівником – професором Річардом Лазарро".

Маючи можливість отримати освіту у двох вищих навчальних закладах Москви та Льво-

ва, Юрій Олександрович Скорупський навчався у Михайла Ткаченка, Петра Кравченка, Юрія Скандаківа. Сам художник своїми вчителями вважає ще І.Рєпіна, І.Левітана, К.Моне, В.Ван-Гога, С.Світославського, І.Труша.

Майбутній митець активно відвідував музеї західноєвропейського та російського образотворчого мистецтва, які відомі своїми багатими збірками шедеврів живопису. Людина, яка народилася у провінції, тільки завдячуючи особистим величезним зусиллям та власній витримці, а також ширій відданості своїй мрії, могла побачити на власні очі світові колекції живопису, декоративного й ужиткового мистецтва, графіки та скульптури.

Митець проводить активну виставкову діяльність в США, зокрема, у Чикаго, Лос-Анджелесі, Сан-Франциско, спільно з українськими художниками по склу, кераміці, графіці та скульптурі. Там, на чужині, з усталеною репутацією від колег та колекціонерів його називають чикагським майстром.

Талановитий художник вдало реалізував свої творчі мрії поза межами батьківщини, саме у Чикаго. Тут відбулося його становлення як художника-монументаліста завдяки роботі над розписами православної церкви Святої Трійці. Далека країна, а саме Південно-Західна Америка стала для митця нескінченним джерелом натхнення. З почуттям одухотвореності, настроєвості та захоплення передає художник у своїх полотнах таємничість цього краю. Гори, пустелі і каньйони забезпечують палітру митця для вираження його пристрасті до природи, що заставляє художника створювати нові сміливі роботи.

15 років український живописець, президент Товариства художників "Доля" проживає у Чикаго. США внесли його ім'я до Енциклопедичного довідника видатних професіоналів. Він – Почесний член Національної спілки художників України, Національного Союзу художників Америки, Коаліції художників міста Чикаго, Асоціації художників олійного та акрилового живопису. У своєму пейзажному та фігуративному малярстві художник керується естетичним сприйняттям і глибоким знанням композиції та кольору французьких імпресіоністів. Творам притаманні найтонші барвисто-пластичні співвідношення. У них

Юрій Скорупський. Поле квітів. 2003 р., олія, пол.

Юрій Скорупський. Зима. Замерзла ріка. 2004 р., олія, пол.

Юрій Скорупський. Гори зимою. 2008 р., олія, пол.

з цілою душею поринаєш у красу літніх погожих днів, у неповторні миттєвості. Упродовж своєї творчості митець надає перевагу мастихіну, завдяки якому досягає багаторівневого рельєфу та надає візуальній глибини своїм полотнам. Пензель вже довершує легкі мазки для того, щоби підкреслити малюнок.

Знайомство художника зі світовими шедеврами, незалежно від того, до якого напрямку вони належать – реалізму, імпресіонізму чи фовізму, – піднімає його авторські твори до високого мистецького рівня. Водночас, індивідуальний художній смак додає особливу красу його полотнам, виділяючи їх на тлі картин інших майстрів – російських, українських або американських. Тому не випадково, що ім'я Юрія Скорупського занасено до всесвітньої популярної енциклопедії професіоналів "Who is Who". Майже кожна комерційна арт-галерея у Сполучених Штатах воліє мати в експозиції хоча б декілька творів цього майстра пензля.

У різні періоди свого життя Юрій Скорупський захоплювався усілякими напрямками живопису та творчістю окремих майстрів пензля. Це і ренесансні титани малярства та скульптури, і видатні класики західноєвропейського живопису XVI-XVIII ст., і зразки екзотичного східного мистецтва, і, навіть мистецькі витвори аборигенів – американських індіанців. При тому, деякі з цих впливів відбилися на теоретичному рівні – як фундаментальне знання історії мистецтва, що не мало безпосереднього значення для авторських творів художника. Інші – навпаки, впустили глибокі коріння у свідомість митця, та спрямували його пошуки до творчого і технічного втілення кола певних художніх проблем.

Головними передумовами еволюційного шляху розвитку зрілого періоду творчості Юрія Скорупського є кілька провідних напрямків. Один з найбільш впливових – це російський реалістичний живопис другої пол. XIX ст. Розглядаючи монументальні полотна з лісовими галявинами Івана Шишкіна, трошки вологі після дощу луки Федора Васильєва, а також імпресіоністичний живопис Константина Коровіна, Юрій засвоював основи реалістичного стилю та професійної майстерності, які потім сформували його творчу індивідуальність. Саме етюди на тему творів І.Шишкіна

стали важливою школою для реалістичних краєвидів Юрія Скорупського. Безпосередність у відображенні простих природних мотивів, у поєднанні з високим рівнем професіоналізму, згодом стали ґрунтом для його власного стилю. Тут, на відміну від станкових картин, домінує насамперед колір. Звідси, саме етюди Шишкіна набагато яскравіші, більш розкуті й природні, а ці живописні якості завжди притягували творчу натуру Юрія Скорупського. Він полюбає, занурившись до загадкового мікрокосмосу природи, неквапливо розглядати кожну рослину, вільно вдихати пахуче повітря таємних сутінок густого хвойного лісу – це стає справді можливим лише завдяки невеличким фрагментарним полотнам, а точніше – етюдам. Спадщина шишкінського живопису нагадує про себе у багатьох “зрілих” творах Юрія Скорупського, вже наприкінці 1990-их рр., після переїзду до США. Вільний простір та відсутність лінії горизонту, а також дещо звеличений масштаб зображення, дозволяє за рахунок “камерності” композиції зосередити увагу на будь-якому певному елементі рослинного світу, і відбити його максимально щільно, з увагою до всіх дрібниць, немов би приблизивши цей квітковий рай якнайближче до глядача (“Червоний кардинал в королівстві деревію”).

Краєвид “Поле золотої пшениці” – картина, що з успіхом експонувалася на престижній виставці “Нью-Йорк Арт Експо”. Вона може вважатися взірцем сучасної інтерпретації живописної спадщини І.Шишкіна. Мабуть, мало хто із сучасних художників може продемонструвати приклад такого рівня майстерності втілення спадщини живопису російської школи пейзажу.

“Зима в Колорадо” є своєрідним твором. Він ніби знаходиться на межі стилів, в якому, окрім російської школи ХІХ ст., також відчувається і вплив традицій західноукраїнського (прикарпатського) живопису кін. ХІХ – серед. ХХ ст. Навіть є дещо імпресіоністична відвертість кольорів. Ті ж самі якості ми бачимо і в “Сніговій зимі” – чудовому творі, побудованому за певними законами пірамідальної композиції, з активним рухом по діагоналі, трикутними казковими засніженими ялинками, кущами із збереженими під снігом осінніми ягодами й листям, та ніжними барвами низького зимового неба.

Юрій Скорупський. Ранок. 2008 р., олія, пол.

Юрій Скорупський. Квіти у вазі. 2007 р., олія, пол.

Юрій Скорупський. Літній день. 2008 р., олія, пол.

Одним з найкращих краєвидів майстра є твір "Взимку на Україні". Доволі часто його можна побачити як репродукцію, особливо в українських виданнях. У цьому творі гостро прочитується вплив західноукраїнської, львівської школи живопису ХХ ст. Яскраві кольори, виразний і навіть дещо різкий малюнок, вирізняють композицію від більш ліричних "Снігової зими", "Відлиги" та інших краєвидів Юрія Скорупського.

Ще з юнацьких років художник захопився творчістю І.Левітана, під час відвідування Третьяковської галереї та Російського музею у Москві. Тому виникають певні паралелі між творчістю цих митців, особливо у зимових, весняних та осінніх краєвидах. У "Зимовому краєвиді" бачимо прозорість у повітрі, широкий і вільний простір безмежного білого поля, високе з блакитно-зеленуватим відблиском небо, надзвичайно тонко прописане. Розглядаючи пейзаж, погляд у глядача скеровується по діагоналі за невисоким парканчиком ліворуч, а потім відкривається велетенський масштаб широкого снігового ландшафту, на якому два невеличких будинки в центрі полотна як втілення тепла і добробуту. Вишукані барви неба та ледве помітні кольорові рефлекси на снігу мають імпресіоністичний характер. Пейзажу властиві усі кращі якості реалістичного живопису – вірність натурі, відмова від другорядних деталей, надзвичайно прозорий, "чистий" природний колір. Деяку неухважність до малюнка можна пояснити таким чином, що митець надає перевагу саме живописному, а не графічному рішенню, адже і І.Левітан, на відміну від натуралістично мислячого І.Шишкіна, вважав за головне передати саме ритм життя, величну і швидкоплинну красу миті, яку можна навечно зафіксувати лише завдяки живопису.

У світовому мистецтві мотив відлиги напередодні весняного пробудження природи завжди був популярним. Він хвилював уяву художників і поетів усіх часів. Полотно "Відлига", що визнане кращим на виставці художників Товариства пересувних виставок, було номіноване на премію. Варто звернути увагу на палітру, яка складається із трьох, або чотирьох фарб, тонкого нюансування кольорових сполучень. Блакитні калюжі, що рефлексують кольорами зимового неба, низькі й колючі кущі підкреслюють загальний сум-

ний настрій пейзажу. Інша іпостась "Відлиги" Юрія Скорупського – це реалістична достовірність відображення стану природи, точного копіювання похмурого неба, непривітного темного лісу на другому плані, вкритого ледве помітним сірим туманом.

Особливе місце у творчості Юрія Скорупського займають квіти. Ті ж самі краєвиди побудовані на чергуванні завітчастих степів, луків, гаїв, гірських вершин. Ромашки та маки вільно погойдуються від вітру. Досягнути цього вдається автору завдяки точно вибраній композиції, вдалим співзвуччям кольорів. Квіти – це його пристрасть. Їхні лінії сповнені свободою та сміливістю. Квіти наповнені красою, буйністю, неповторністю кольорів. У кожній з них немов початок життя, його суть. Так, соняшники у творчості Юрія Скорупського – це квіти, які постійно тягнуться догори, до сонця, і які є його символом. Але соняшник, нахилений до землі – самотній, де гра кольорових мазків з контрастом світла створює сумний настрій у картині "Самотність".

З кін. 1980-их рр. Ю.Скорупський взяв участь у більш ніж 70 групових та 20 персональних виставках в Україні, Європі та США. Серед них – міжнародні виставки у Нью Йорку (2003 р.), Сан-Франциско (2002 р.) та інші. Твори Юрія Скорупського зберігаються в колекції Інституту модерного мистецтва у Чикаго, Національному художньому музеї України у Києві, Національному музеї у Львові ім. А.Шептицького, Львівській галереї мистецтв, у приватних колекціях Джорджа Буша і багатьох колекціонерів та прихильників мистецтва України та світу.

Цього року Юрій Скорупський привіз на батьківщину понад 30 робіт, які експонувались у залах Національного музею у Львові ім. А.Шептицького. Це краєвиди середнього формату, які створені ним впродовж 2004-08 рр. і позначені впливом європейського імпресіонізму ХІХ-ХХ ст.

На цих полотнах митець залишається з природою у прекрасну мить. Тоді з'являються надзвичайної краси луки та поля. Негода, яка доволі рідко зустрічається у творах Юрія Скорупського, асоціюється зі смутком людини. У таких випадках митець використовує відтінки синього та сірого кольорів, які відповідають стану природи.

Це можна побачити на картині “Зима в старому селі на Україні”.

Творам притаманні найтонші барвисто-пластичні елементи. У них з цілою душею поринаєш у красу літніх погожих днів, у неповторні миттевості. Завдяки мастихіну художник досягає багаторівневого рельєфу та надає візуальної глибини своїм полотнам. Пензель вже довершує легкі мазки для того, щоби підкреслити малюнок.

Зображаючи Тихий океан, літні чи зимові гори, поле квітів чи квіти у вазі, Юрій Скорупський завжди використовує білу барву. Вона то домінує, то проходить у вигляді тонкої лінії хвиль, хмар чи гір.

Один із своїх творів митець дарує Національному музеєві у Львові ім. А.Шептицького з такими словами: “Картину “Рапсодія теплого вечора. Водяні лілії” я написав з нагоди 100-ліття заснування Національного музею у м. Львові для постійної колекції (експозиції) музею. Це мій щиросердечний дарунок музею та Рідній Українській Землі. 2005-2006 рр. З великою повагою Юрій Ол.Скорупський”.

Юрія Скорупського цікавлять різноманітні варіанти передачі краєвиду. Сьогодні його “Макові поля”, “Водяні лілії” та інші твори, прикрашають зали найкращих мистецьких галерей Чикаго, а про широку творчу діяльність Юрія Скорупського свідчать публікації “Нью-Йорк Арт Експо”, “Інтернешинал Арт Експо Каліфорнія”, часописів “Огляд американського мистецтва”, “Південно-Західне мистецтво” та інші. Твори Юрія Скорупського експонуються у відомих виставкових проектах Америки, його запрошують і до вишуканого Осіннього салону в Парижі. Склалося і власне коло прихильників таланту митця, які охоче замовляють нові авторські твори живопису на улюблену тематику – поля макових квітів, водяні лілії під час цвітіння та зимові пейзажі.

Юрій Скорупський вибрав шлях роздумів про життя через пейзажі з найрізноманітнішими кольорами, які дивовижні тим, що це не “бездушний образ” – у них є душа, краса, свобода, вони можуть відкрити людині незбагненні таємниці філософії життя.

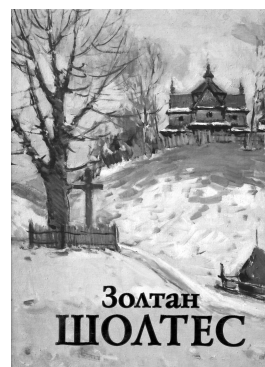
Нові видання

Золтан Шолтес. 1909-1990 / Автор-упоряд. Віктор Штець; ст. Людмила Біксей. – Львів: Ладеке, 2009. – 240 с., іл.

До кількох нових видань про видатних закарпатських художників долучається ще одна історіографічна позиція. За жанровою специфікою книга тяжіє до альбомного типу, натомість за своєю внутрішньою структурою належить до типу альбому-монографії, оскільки містить цінний аналітичний та довідковий матеріал. Частина візуального (документального) матеріалу розгорнено у “Слові про майстра” В.Штеця. Справжньою знахідкою для істориків України стане фото “Освячення жовто-блакитного українського прапора у с. Волосянка о. Августином Волошином” (с. Волосянка, 1938 р.), де поруч з президентом Закарпатської України стоїть отець Шолтес. Наступним блоком світлина автор-упорядник ілюструє творчу біографію Золтана Шолтеса, поєднуючи робочі та родинно-домашні сюжети.

У тексті В.Штець аналізує твори художника, наголошуючи на індивідуальних рисах його малярської манери. У текстовому розділі “Золтан Шолтес: сторінки життя і творчості” Л.Біксей подає широкий культурно-мистецький контекст, через який постає З.Шолтеса постає у різних суспільних громадських та творчих проекціях. Основну частину книги займає розділ “Каталог робіт”. Вперше мистецтвознавці матимуть змогу побачити у хронологічній послідовності усе розмаїття жанрово-тематичного діапазону творчості цього автора. Технічна якість репродукцій дозволяє відчутти специфіку природи малярства Шолтеса, віртуозність його мазка, тонкість колірних градацій тощо. Невеликий довідниковий блок (основні дати життя і творчості, художні виставки, на яких експонувано твори З.Шолтеса, список ілюстрацій) доповнюють основний матеріал і відкривають нову сторінку наукових студій над спадщиною видатного митця.

Р.Я.